

Lefel 2

Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chydestunau

5972NA0-1

5972NB0-1

Arholiad Haf 2023

Uned 1	Hybu iechyd a llesiant drwy gydol camau bywyd	Dydd Mawrth, 23 Mai 2023
--------	---	--------------------------

Gwybodaeth Ymlaen Llaw

Gwybodaeth i fyfyrwyr

Mae'r wybodaeth ymlaen llaw hon yn nodi rhai o'r meysydd cynnwys y bydd papur arholiad **Haf 2023** yn eu hasesu. Bwriad y ddogfen hon yw eich helpu â'ch gwaith adolygu.

Mae'r meysydd cynnwys sydd wedi'u nodi yn y wybodaeth ymlaen llaw hon yn ymwneud â'r cwestiynau y mae'r nifer mwyaf o farciau amdany'n nhw yn y papur.

Bydd cwestiynau am feysydd cynnwys eraill hefyd sydd ddim wedi'u nodi yn y wybodaeth ymlaen llaw hon

Mae'n bosibl defnyddio'r wybodaeth ymlaen llaw hon ar unrhyw adeg o'r dyddiad y cafodd ei rhyddhau:

- gallwch chi ddefnyddio unrhyw adnoddau sydd ar gael i chi i ymchwilio i'r testunau sydd wedi'u cynnwys yn yr hysbysiad hwn ac i adolygu'r testunau hynny
- gallwch chi ofyn i'ch athro/athrawes am gyngor a thrafod yr hysbysiad hwn ag aelodau eraill eich dosbarth
- **ni** chewch fynd â chopi o'r wybodaeth ymlaen llaw hon i mewn i'r arholiad.

Nid yw'r wybodaeth yn y wybodaeth ymlaen llaw hon yn berthnasol i unrhyw gyfres arholiadau arall.

Rhyddhawyd: 06 Chwefror 2023

Gwybodaeth ychwanegol i fyfyrwyr ac athrawon

Mae'n bwysig bod y wybodaeth ymlaen llaw hon yn cael ei darllen gan gyfeirio at y cynnwys pwnc yn y fanyleb, sydd ar gael yn:

[WJEC ENTRY LEVEL FRAMEWORK SPECIFICATION \(dysguiechydagofal.cymru\)](http://www.wjec.co.uk/entry-level-framework-specification)

Mae'r wybodaeth ar gyfer pob uned yn cael ei chyflwyno yn y drefn y mae'n ymddangos yn y fanyleb, nid yn nhrefn cwestiynau yn yr arholiad.

Nid yw fformat a strwythur y papur arholiad yn newid.

Mae'r wybodaeth ymlaen llaw hon yn ymdrin ag Uned 1 (S23-5972NA0-1 / 5972NB0-1)

Bydd y meysydd cynnwys canlynol yn cael eu hasesu yn Haf 2023:

Maes cynnwys	Ymhelaethu
1.1 Agweddau corfforol, deallusol, emosiynol a chymdeithasol allweddol sy'n effeithio ar dwf a datblygiad ar draws rhychwant oes unigolion	<p>Er mwyn gwybod a deall agweddau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad ar draws rhychwant oes unigolion, dylai fod gan ddysgwyr wybodaeth a dealltwriaeth sylyfaenol o'r cerrig milltir disgwylidig mewn perthynas â datblygiad corfforol, deallusol (gwybyddol), ieithyddol, emosiynol a chymdeithasol sy'n berthnasol i bob un o'r prif gamau yn rhychwant oes unigolyn.</p> <p>Agweddau deallusol (gwybyddol) ar ddatblygiad Parhaus o adeg geni hyd at ddiwedd oes, gan gynnwys:</p> <p>Babandod a phlentyndod: sut mae plant yn dysgu drwy chwarae</p> <ul style="list-style-type: none"> • datrys problemau e.e. gwneud penderfyniadau • sgiliau meddwl, gweithredu diriaethol e.e. gwneud synnwyr o'r byd a chwestiynau 'pam?' • cysyniadau e.e. tymheredd, lliw, siâp, maint, hyd, pellter, amser, ymwybod â gofod • caffael iaith, rôl sgiliau iaith, sgiliau cyfathrebu, dysgu darllen.
1.2 Dylanwad ffactorau mewn bywyd, dewisiadau ffordd o fyw a digwyddiadau mewn bywyd ar dwf, iechyd a llesiant	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall dylanwad ffactorau mewn bywyd, dewisiadau ffordd o fyw a digwyddiadau mewn bywyd (cadarnhaol neu negyddol) ar dwf, iechyd a llesiant, a'r rhyngberthynas bosibl rhwng y ffactorau hyn.</p> <p>Ffactorau mewn bywyd Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diwylliant a chrefydd: amrywiaeth diwylliannol, ethnig a hiliol, crefydd a chredoau, gwahaniaethu a rhagfarn • profiadau addysgol: chwarae a dysgu/symbyliad, cefnogaeth ac arweiniad drwy addysg, addysg gorfforol ac awyr agored, lefel o addysg a chymwysterau, effaith ar hyder a hunan-barch, dwyieithrwydd, mwy abl a thalentog, anhwylderau iaith, cyflyrau ymddygiadol • strwythur teuluol: math a maint, traddodiadol neu amgen, ansawdd perthnasoedd teuluol a pherthnasoedd eraill • amgylchedd cartref: ffactorau demograffig, cymdeithasol, emosiynol ac amgylcheddol, ansawdd llety a chyfleusterau

Maes cynnwys	Ymhelaethu
	<ul style="list-style-type: none"> • cyflyrau tymor hir a chyflyrau sy'n cyfyngu ar fywyd: <ul style="list-style-type: none"> • cyflyrau etifeddiad genetig/rhagdueddiad i gyflyrau meddygol penodol, e.e. ffibrosis cystig • cyfleoedd: cymryd rhan mewn gweithgareddau fel chwarae, hamdden a chwaraeon er mwyn cefnogi twf, iechyd a llesiant, cysylltiadau â chefnogaeth a rhwydweithiau cymdeithasol • gweithgarwch corfforol: bod yn heini a gwneud ymarfer corff, faint a'r math o weithgaredd, manteision ymarfer corff o gymharu â risgiau gwneud fawr ddim ymarfer corff, os o gwbl, ymlacio <p>Dewisiadau ffordd o fyw Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dylanwad pobl eraill: modelau rôl, pwysau gan gyfoedion, cyfryngau cymdeithasol, cymryd rhan mewn gweithgareddau gwirfoddol yn y gymuned • defnyddio technoleg: rhwydweithio cymdeithasol <p>Digwyddiadau bywyd Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teulu: genedigaeth, gadael cartref, priodas, dechrau teulu, perthnasoedd oedolion, ysgariad, ymddeol, colli teulu, marwolaeth, profedigaeth <p>Dylai dysgwyr wybod a deall y gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol sydd ar gael i gefnogi unigolion nad ydyn nhw'n cyrraedd eu cerrig milltir datblygiadol o ganlyniad i ddylanwad ffactorau mewn bywyd, dewisiadau ffordd o fyw a digwyddiadau mewn bywyd ar eu twf, eu hiechyd a'u llesiant</p> <p>Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • therapïau cymorth a hyfforddiant • cefnogaeth broffesiynol: gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed (CAMHS), cwnsela • therapïau arbenigol, e.e. therapi iaith a lleferydd, ffisiotherapi, therapi galwedigaethol i gefnogi datblygiad gwybyddol (neu therapïau siarad), sgiliau corfforol, synhwyraidd a symud, a chynyddu hunan-barch a theimlad o gyflawniad • grwpiau cefnogi, ymwybyddiaeth ofalgar, celfyddydau cymunedol • hyfforddiant penodol i unigolion ag anghenion dysgu ychwanegol neu faterion iechyd meddwl, e.e. sgiliau cymdeithasol, sgiliau gofal personol a sgiliau gwaith sylfaenol. <p>Bydd yr asesiad yn canolbwyntio ar rai o'r gwasanaethau ar y rhestr uchod</p>

Maes cynnwys	Ymhelaethu
<p>1.3 Y ffactorau sy'n llywio hunangysyniad</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall pwysigrwydd cyfranogiad gweithredol, cynhwysiant, gwydnwch a hunangysyniad wrth gefnogi unigolion i ymdopi â digwyddiadau mewn bywyd ac ymateb iddyn nhw, a'r ffordd y maen nhw'n helpu unigolion i dyfu a datblygu'n barhaus.</p> <p>Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynhwysiant: mae gan bawb, waeth beth fo'u galluoedd, eu hanableddau neu'u hanghenion gofal iechyd, fynediad a chyfle cyfartal • hunangysyniad: y darlun sydd gennych ohonoch eich hun (hunanddelwedd), faint o bwys rydych yn ei roi amoch eich hun (hunan-barch neu hunan-werth), y math o berson yr hoffech fod mewn gwirionedd (hunan delfrydol). <p>Dylai dysgwyr wybod a deall y ffactorau cadarnhaol a negyddol a fyddai'n gallu effeithio ar hunangysyniad a sut y gellir cefnogi hyn.</p> <p>Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oedran • diwylliant • addysg • datblygiad emosiynol a deallusrwydd emosiynol • amgylchedd • effaith gwahaniaethu • perthnasoedd ag eraill: gofalwyr/teulu • ymdeimlad o sicrwydd: synnwyr seicolegol y bydd popeth yn iawn • cymdeithasoli: perthnasoedd ag eraill, gofalwyr/teulu, ffrindiau. <p>Bydd yr asesiad yn canolbwyntio ar rai o'r ffactorau ar y rhestr uchod</p>
<p>1.4 Rôl a phwrpas hybu iechyd a llesiant</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut i gefnogi unigolion i gymryd cyfrifoldeb am eu hiechyd a'u llesiant eu hunain.</p> <p>Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sut mae Llywodraeth Cymru yn gweithio i wella iechyd a llesiant a lleihau anghydraddoldebau o ran iechyd drwy ddeddfwriaeth fel Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 a Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 <p>Dylai dysgwyr wybod a deall rôl, pwrpas a heriau mentrau iechyd a llesiant presennol.</p> <p>Gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brechiadau ffliw • mentrau iechyd mewn ysgolion • gwasanaethau sgrinio a brechiadau <p>Bydd yr asesiad yn canolbwyntio ar un o'r mentrau ar y rhestr uchod.</p>

Bydd cwestiynau am feysydd cynnwys eraill hefyd sydd ddim wedi'u nodi yn yr hysbysiad hwn.

Diwedd y wybodaeth ymlaen llaw